

Andreja Mesarič

Seminar Konceptcije islama

Kula let. 1, št. 1, 2008, str. 82 - 83.

Od 27. do 30. avgusta 2007 je na Univerzi v Bergnu, na Norveškem, potekal seminar z naslovom *Konceptcije islama* (Conceptions of Islam). Namenjen je bil predvsem podiplomskim študentom, a je zajemal tudi predavanja, odprta širši javnosti. Organizatorji so želeli seminar združiti okrog dveh osrednjih tem. Ena rdeča nit seminarja se je nanašala na sodobne interpretacije islama, s poudarkom na različnih definicijah in redefinicijah islama samih vernikov kot tudi na kategorizaciji le-teh kot islamistov oziroma zmernežev. Toda že iz hitrega pregleda naslovov dopoldanskih (neštudentskih) predavanj je razvidno, da je osrednjo vlogo prevzela druga predvidena rdeča nit, in sicer problematika islama in feminizma. Te so se predavateljice lotevale z različnih vidikov; skozi posamezne etnografske primere kot tudi s teoretskega in epistemološkega vidika. Pojavljalo se je vprašanje, v kolikšni meri obstoječi pristopi ženskih študij in feministične teorije uspejo zaobjeti kompleksnosti islamskih spolno opredeljenih praks. Popoldanske ure, namenjene doktorskim študentom, so bile tematsko manj poenotene in so služile predvsem izmenjavi idej za nadaljnje raziskovanje.

Predavateljica z največjim renomejem je bila Ziba Mir-Hosseini. Govorila je o islamskem feminizmu, diskurzu, ki je po svojih prizadevanjih feminističen, a jezik in vir legitimnosti črpa v islamu. Njegove predstavnice, čeprav številne med njimi zavračajo samo oznako islamski feminizem, se ukvarjajo predvsem z reinterpreteracijo islamskih verskih besedil. Ta diskurz se je na prehodu iz osemdesetih v devetdeseta leta pojavil v različnih muslimanskih okoljih, pri čemer je eno njegovih najpomembnejših središč ravno Iran, od koder prihaja Ziba Mir-Hosseini. V svojem predavanju je izpostavila pomen vzpona političnega islama kot tistega dejavnika, ki je povsem nenamerno spodbudil nastanek islamskega feminizma kot reakcije na uvedbo restriktivnih politik, uperjenih proti ženskam. Islamski feminizem je tako postal način, kako se zoperstaviti diskriminatornim politikam in praksam, ne da bi pri tem tvegali diskvalifikacijo na osnovi sekularnosti.

Predavanja so bila sicer večinoma posvečena polemikam o islamu in ženskah v državah zahodne in severne Evrope in pozicijam, ki so na voljo muslimankam

v teh državah. Predavateljice so se lotevale javnega, medijskega in političnega diskurza o islamu v kontekstu spola in spolno opredeljenih praks. Situacijo, v kateri so se znašle muslimanke v Evropi, so osvetlile tudi skozi etnografske raziskave. Sarah Bracke je govorila o odnosu nizozemskih muslimank do feminizma ter o pomenu usmerjanja pozornosti tudi na drugo plat tega kovanca, in sicer na odnos nizozemskega feminizma do nizozemskih muslimank. Nacira Guenif-Souilamas se je dotaknila tega vprašanja v kontekstu Francije, kot tudi odnosa francoske družbe nasploh do različnih življenjskih slogov in izbir sekularnih in versko orientiranih muslimank v tej državi. Schirin Amir-Moazami je govorila o muslimankah v Nemčiji in Franciji, ki so sekularne feministke, ter razpravljala o tem, ali lahko v njihovem delovanju vidimo dokaz za njihovo lastno aktivnost ali za to, da jih je kooptirala večinska družba. Christine Jacobsen se je v svojem predavanju posvetila vprašanju, kako lahko najbolj ustrezno teoretiziramo o različnih verskih identitetah in praksah muslimank, pri čemer se je naslanjala na svojo terensko izkušnjo na Norveškem. Maleiha Malik je na primeru Velike Britanije in tamkajšnjih kontroverz v zvezi z zakrivanjem obraza razmišljala o kompleksnosti enakopravnosti muslimank v sekularnih evropskih pravnih sistemih v primerih, ko naletimo na vprašanja ženskega pokrivanja in drugih, v evropskih očeh spornih, verskih praks. Vse omenjene predavateljice so torej z različnih vidikov in v različnih etnografskih kontekstih načenjale vprašanje položaja muslimank v (Zahodni) Evropi in dilem, s katerimi se te soočajo pri prakticanju tako sekularno kot versko obarvanih življenjskih slogov in politik. Seminar je zaključilo predavanje Salwe Ismail, ki je obravnavala konceptualne in metodološke probleme preučevanja muslimanov, in to ne le v zahodnem kontekstu. Predavateljica se je spraševala, kdo ima pravico določiti, kaj obvelja za islam in islamsko. Kritizirala je pristop nekaterih raziskovalcev, ki privilegirajo interpretacije verskih avtoritet na račun običajnih vernikov, ter razločevanje med tem, kdo je bolj ali manj »islamski«, označila za obliko simbolnega nasilja.

Na seminarju, ki naj bi bil v osnovi namenjen pretresanju različnih sodobnih razumevanj islama nasploh,

je postalo razvidno, kako osrednjega pomena so pozicije žensk v današnjih pojmovanjih islama in njegove vloge v družbi. To velja tako v primeru večinsko muslimanskih držav kot tudi v zahodnih kontekstih. Pri prvih, predvsem v državah, kjer so na oblasti islamisti, tako imenovano žensko vprašanje igra osrednjo vlogo pri formiranju kulturne defenzive proti napadu Zahoda. Uredbe, ki se nanašajo na družinsko pravo, so na primer med prvimi, ki so deležne reform v primeru islamističnega prevzema oblasti. Vprašanje žensk in človekovih pravic pa je prav tako odločilno pri sprejemanju islama in določenih praks, povezanih z islamom, v zahodnih državah.

Kljub dejstvu, da je tema islama in žensk že vrsto

let precej zloglasna in da ima danes že skoraj vsakdo izoblikovano nekakšno mnenje o tem, so bili prispevki na seminarju sveži in zanimivi, saj se niso ukvarjali z vlogami in položajem, ki naj bi jih ženskam predpisoval monoliten islam. Namesto tega so se posvečali načinom, kako se muslimanke spoprijemajo s situacijami, v katerih so se znašle, in kako se pri tem poslužujejo tako islamskih kot sekularnih sredstev.

Datum prejema prispevka v uredništvo: 20. 11. 2007